

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΖΩΗ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΣ *

(Ώρισμένα συμπληρωματικά σκέψεις)

Του Καθηγητού κ. GOTTFRIED HABERLER

Ἡ πολιτική εισοδημάτων ἐκλαμβάνεται ὑπὸ διαφορετικὴν σημασίαν εἰς διαφόρους κύκλους ἀτόμων. Εἰς τὸ παρὸν ἄρθρον κάμνω διαστολὴν μεταξὺ δύο βασικῶν εἰδῶν πολιτικῆς εισοδημάτων ἢ μᾶλλον μεταξὺ δύο ἐννοιῶν τοῦ ὅρου, τὰ ὅποια καλῶ τὸ μὲν πρῶτον πολιτικῆς εισοδημάτων «ἕνα», τὸ δὲ δευτέρον πολιτικῆς εισοδημάτων «δύο» (1). Τὸ πρῶτον εἶδος εἶναι γενικευμένη τις παραλλαγή τοῦ ὅ,τι συνηθίζετο νὰ καλῆται κατὰ τὴν δεκαετίαν 1960-70 «κατευθυντήριοι στόχοι πρὸς μὴ πληθωριστικὴν συμπεριφορὰν τῶν μισθῶν», ἐνῶ τὸ δευτέρον ἀποτελεῖ συλλογὴν τινὰ τῶν εἰδικῶς λαμβανομένων μέτρων πρὸς ἐξάλειψιν ἢ μείωσιν τῆς ἀγοραίας ἢ μονοπωλιακῆς δυνάμεως καὶ προώθησιν τοῦ ἀνταγωνισμοῦ εἰς τὴν ἀγορὰν ἐργασίας καὶ εἰς τὰς λοιπὰς τοιαύτας. Τὸ δευτέρον εἶδος λειτουργεῖ ὁμοῦ καὶ μέσῳ τῆς ἀγορᾶς, ἐνῶ τὸ πρῶτον ὑποκαθιστᾷ τὰ κρατικὰ μέτρα περὶ μηχανισμοῦ τῆς ἀγορᾶς.

Τὸ πρῶτον εἶδος ἀπαντᾷται συνήθως εἰς τὴν πρᾶξιν. Κατὰ τὸ πρόσφατον παρελθόν, πλείστα ὅσα ἀνεπτυγμένα καὶ ὀλιγώτερον ἀνεπτυγμένα χῶρα ὑιοθέτησαν ἢ ἀπλῶς ἐπειραματίσθησαν μὲ αὐτό. Τοῦτο ἔλαβε τὴν τελικὴν του μορφήν ὑπὸ τοῦ Arthur Burns, ὅταν ἤρχισε νὰ ὑποδεικνύῃ τὴν πολιτικὴν εισοδημάτων «ὡς μέσον ταχείας μετακινήσεως εἰς τινὰ μὴ πληθωριστικὴν κατάστασιν». Πολὺ ὀλίγα πράγματα ἔχουν γίνῃ διὰ νὰ καταστῇ αὕτη ἐφαρμοσίμος.

Πολιτικῆς εισοδημάτων ἕνα

Ἡ κατὰ γενικὸν κανόνα χρησιμοποιουμένη φόρμουλα διὰ τοὺς κατευθυντήριους στόχους ὅσον ἀφορᾷ εἰς τοὺς μισθοὺς, ἢ πολιτικῆς εισοδημάτων «ἕνα», εἶναι ὅτι οἱ χρηματικοὶ μισθοὶ ἢ διὰ ν' ἀκριβολογήσωμεν τὸ μέσον ἐπίπεδον μισθῶν, δέον ν' αὐξάνωνται κατ' ἴσην ἀναλογίαν πρὸς τὴν αὐξήσιν τῆς παρα-

1. Βλέπε μελέτην μου «Incomes Policy and Inflation», An Analysis of Basic Principles, American Enterprise Institute, 1971.

Σημ. Σ υ ν τ.: Βλέπε καὶ «Σπουδαί», Τόμ. ΚΑ', τευχος 6.

* Ἀπόδοσις εἰς τὴν ἑλληνικὴν ὑπὸ κ. Δημητρίου Πουρῆ.

γωγικότητα της εργασίας (προϊόν ανά άνθρωπόρα) διά την οικονομίαν εν τῷ συνόλῳ της.

Ὁ ἐν λόγῳ στόχος εἶναι λογικός, διότι, ὡς εἶναι τοῖς πᾶσιν γνωστόν, εἰς μίαν ὁμαλῶς λειτουργοῦσαν ἀνταγωνιστικὴν οικονομίαν τὸ ἐπίπεδον τιμῶν θά παραμένῃ εἰς τὴν πραγματικότητα, κατὰ προσέγγισιν σταθερόν, ἐάν ἡ αὐξήσις τοῦ χρηματικοῦ ἐργατικοῦ μισθοῦ ἰσοῦται πρὸς τὴν τοιαύτην τῆς παραγωγικότητος. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὸ γεγονός, ἐξεταζόμενον ὡς ἱστορικὸν εἰσοδοῦτον καὶ οὐχὶ ὡς θεωρητικὴ ἀναγκαιότης, ὅτι ἡ συμμετοχὴ τοῦ ἐργατικοῦ εἰσοδήματος εἰς τὸ ἔθνικόν τοιοῦτον παραμένει σχεδὸν σταθερὰ ἢ μεταβάλλεται κατὰ μικρὸν ποσοστὸν. Ὑπεστήριξα ἀνωτέρω, ὅτι αἱ τιμαὶ θά παραμείνουν «κατὰ προσέγγισιν» σταθεραί, διότι δὲν δυνάμεθα ν' ἀποκλείσωμεν τὴν περίπτωσιν, ὅτι εἶναι κατὰ περιόδους δυνατὴ ἢ ἐπέλευσις μικρῶν μεταβολῶν εἰς τὴν συμμετοχὴν τοῦ ἐργατικοῦ εἰσοδήματος εἰς τὸ Α.Ε.Π. Τοῦτο θά ἔχη ὡς ἀποτέλεσμα τὴν ἐπέλευσιν μικρῶν μεταβολῶν εἰς τὸ ἐπίπεδον τῶν τιμῶν, ἐάν ἡ αὐξήσις τοῦ χρηματικοῦ ἐργατικοῦ μισθοῦ διετηρεῖτο εἰς τὸ ἴδιον ἐπίπεδον μὲ τὴν τοιαύτην τῆς παραγωγικότητος. Δοθείσης, ὅμως, τῆς ἱστορικῆς παρατηρηθείσης σταθερότητος τῆς συμμετοχῆς τοῦ ἐργατικοῦ εἰσοδήματος εἰς τὸ Α.Ε.Π., μικραὶ σχετικῶς μεταβολαὶ τῶν τιμῶν καὶ μικραὶ ἀντίστοιχοι μεταβολαὶ εἰς τὴν αὐξήσιν τοῦ πραγματικοῦ ἐργατικοῦ μισθοῦ θά ἠδύναντο νὰ ἐπιλύσουν τὸ πρόβλημα.

Τὰ μέχρι τοῦδε ἐκτεθέντα ἔχουν καλῶς. Ἡ δυσκολία ἔγκειται εἰς τὸ γεγονός, ὅτι τὸ μέσον ἐπίπεδον μισθῶν εἶναι ἀφαίρεσις τις καὶ οὐχὶ μεταβλητὴ δυναμένη νὰ χρησιμοποιηθῇ διὰ τὴν ἄσκησιν πολιτικῆς. Πλείστοι οἰκονομολόγοι θά νὰ συμφωνοῦν ὅτι ἡ διάρθρωσις τῶν σχετικῶν μισθῶν δεόν νὰ ἀφεθῇ νὰ μεταβαλλεῖται συναρτήσῃ οἰασδῆποτε μεταβολῆς τῶν συνθηκῶν προσφορᾶς καὶ ζητήσεως τῶν μυριάδων εἰδῶν ἐργασίας. Τοιαῦται μεταβολαὶ λαμβάνουν χώραν συνεχῶς εἰς τὴν οικονομίαν μας, παγιοῦσαι δὲ ἢ διαστρέφουσαι τὴν διάρθρωσιν σχετικῶν μισθῶν, ἐπιφέρουν κατ' ἀνάγκην σημαντικὰς ἀνισότητάς, ἀνεπαρκειάς, ἀνεργίαν ἢ χαμηλὸν ρυθμὸν οἰκονομικῆς ἀνάδοδος.

Μία μηχανικὴ ἢ ἐνιαία ἐνίσχυσις τοῦ κατευθυντηρίου στόχου, ταύτης ἐπιβαλλομένης εἰς μηδενικὸν ποσοστὸν αὐξήσεως τῆς παγιοποιήσεως τῶν μισθῶν ἢ εἰς 3-4% ποσοστὸν αὐξήσεως ἀντιστοιχοῦν εἰς ἰσόποσον αὐξήσιν τῆς παραγωγικότητος, θά παγιοποιήσῃ τὴν διάρθρωσιν τῶν σχετικῶν μισθῶν μὲ προοδευτικῶς ἐπιβλαβεῖς συνεπειάς. Εἰς τὰς προτάσεις ἐπὶ τῆς θεωρίας τῶν κατευθυντηρίων στόχων ἀναφορικῶς πρὸς τοὺς μισθοὺς τὰς παρατεθείσας εἰς τὰς ἐκθέσεις τῆς Ἐπιτροπῆς Οἰκονομικῶν Συμβούλων τοῦ προέδρου Ἀϊζενχάουερ, αἱ ὁποῖαι υἰοθετήθησαν ἐν πολλοῖς καὶ ὑπὸ τῶν συμβούλων τῶν προέδρων Κέννεντυ καὶ Τζόνσον ἐλήφθη ὑπ' ὄψιν τὸ γεγονός, ὅτι θά ἔδει νὰ γίνων πολλοαὶ ἐξαιρέσεις ἐκ τοῦ κανόνος τῆς ἰσότητος καὶ τῆς ἀποδοτικότητος, ὡρισμένοι δὲ ἐξ αὐτῶν διατυπώθησαν ὑπὸ γενικευμένην μορφήν (?). Ἐάν καταβληθῇ προσπάθεια διὰ νὰ

2. Διὰ τὴν ἐξέλιξιν τοῦ διατυπωθέντος δόγματος, ὄρα ἰδιαίτερος τὸ ἔργον τοῦ Thomas Moore «U.S. Incomes Policy, its Rationale and Development» American Enterprise Institute, Washington D.C. 1971. Αἱ πλέον ἀξιόλογοι ἐτήσια ἐκθέσεις τῶν οἰκονομικῶν συμβούλων, αἱ πραγματευόμεναι τοὺς κατευθυντηρίους στόχους εἶναι ἐκεῖναι τῶν ἐτῶν 1958 καὶ 1962.

ληφθῶν ὑπ' ὄψιν αἱ δικαιολογημένα ἐξαιρέσεις ἐκ τοῦ γενικοῦ κανόνος, ἡ πολιτικὴ εἰσοδημάτων ἐκφυλίζεται κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον εἰς γενικὸν καὶ λεπτομερειακὸν καθορισμὸν τῶν μισθῶν καὶ τῶν τιμῶν (προσθέτω τὴν φράσιν καθορισμὸς «τῶν τιμῶν», διότι δύναται τις νὰ τὸν λάβῃ ὡς δεδομένον, καθ' ὅσον εἶναι πολιτικῶς ἀδύνατον νὰ τεθῇ ἔλεγχος ἐπὶ τῶν μισθῶν χωρὶς ν' ἀποδοθῇ ἡ δεύουσα προσοχὴ εἰς τὸν ἔλεγχον τῶν τιμῶν. Θὰ ἐπανεέλθω ἀργότερον διὰ νὰ ἐξετάσω ἐν συντομίᾳ τὸ οἰκονομικὸν φαινόμενον τοῦ ἐλέγχου τῶν τιμῶν). Διὰ ν' ἀποφευχθῇ ὁ γενικὸς ἔλεγχος ἐπὶ τῶν μισθῶν καὶ τῶν τιμῶν καὶ τὸ συνεπακόλουθον τούτου, ἡ γραφειοκρατικοποίησις τῆς οἰκονομίας, ἡ πολιτικὴ εἰσοδημάτων τείνει νὰ καταστῇ μάταιον κήρυγμα καὶ ὀριακῶς ἐν ἀποτελεσματικὸν ἐκλεκτικὸν «τρίξιμο τῶν δοντιῶν».

Κατὰ τὴν προεδρίαν τοῦ Ἀϊζενχάουερ ἡ πολιτικὴ εἰσοδημάτων περιορίζετο εἰς ἓν ἥπιον κήρυγμα, ἐνῶ κατὰ τὴν προεδρίαν τῶν Κέννεντυ καὶ Τζόνσον, τὸ κήρυγμα κατέστη πλέον ἔντονον, εἰς τινὰς δὲ περιπτώσεις ἔλαβε τὴν μορφήν ἀστυνομικῶν μεθόδων, προσετέθη δὲ καὶ τὸ «τρίξιμο τῶν δοντιῶν». Ἡ ἀπὸ τῆς 15ης Αὐγούστου 1971 υἱοθετηθεῖσα Νέα Οἰκονομικὴ Πολιτικὴ ἔφθασε μέχρι πλήρους παγιοποιήσεως τῶν μισθῶν καὶ τῶν τιμῶν, ἠκολούθηθη δὲ ὑπὸ ὀλοκληρωτικῶν καὶ σχεδὸν λεπτομερειακῶν ἐλέγχων τῶν μισθῶν καὶ τῶν τιμῶν.

Τὰ μειονεκτήματα τῆς ἐν λόγῳ πολιτικῆς εἶναι ἐπίβουλα καὶ πολυπληθῆ. Ταῦτα εἶναι τ' ἀκόλουθα : προοδευτικὴ διαστροφή τῆς διαρθρώσεως τῶν μισθῶν καὶ τῶν τιμῶν δημιουργία τοῦ πυρήνος μιᾶς νέας γραφειοκρατίας μὲ τρομακτικὴν δυνατότητα ἀναπτύξεως· ἐκτροπὴ τῶν ἐπιχειρηματικῶν καὶ διευθυντικῶν ἐνεργειῶν ἀπὸ τὴν παραγωγικὴν ἐργασίαν εἰς μὴ παραγωγικάς, ἀλλὰ χρονοβόρους καὶ κοπιαστικάς προσπάθειάς διὰ νὰ ὑπακούσουν (οἱ ἐπιχειρηματίαι) ἢ ν' ἀποφύγουν δι' ἀπατηλῶν μέσων τοὺς ἐλέγχους· αὐξουσα ἀβεβαιότης, ἀντικατοπτριζομένη εἰς τὰς ἀποτόμους μεταβολὰς τῶν χρηματιστηριακῶν ἀξιών, περὶ τῆς μελλοντικῆς πορείας τῆς πολιτικῆς καὶ τῶν ἐπιπτώσεών της ἐπὶ τῆς ζωτικῶς σημαντικῆς ἀνακάμψεως τῶν κερδῶν ἀπὸ τὰ παρόντα χαμηλὰ ἐπίπεδα· ἡ πολιτικὴ τῶν ἐκτεταμένων ἐλέγχων τείνει κυριολεκτικῶς νὰ ἐξαντλήσῃ καὶ νὰ καταστρέψῃ τὴν ὅλην διαβάθμισιν τῆς ἀνωτάτης ἱεραρχίας τῶν καθοριζόντων τὴν πολιτικὴν καὶ τῶν διοικούντων, ἐκτρέπουσα τὰς ἐνεργείας τῶν ἀπὸ τὰς συνήθεις ἀρμοδιότητάς των.

Ἡ νέα οἰκονομικὴ πολιτικὴ τοῦ Αὐγούστου τοῦ 1971

Τὸ τιθέμενον ἐρώτημα εἶναι κατὰ πόσον ἦτο πραγματικῶς ἀναγκαῖα μία τοιαύτη ριζικὴ μεταβολὴ τῆς ἀσκουμένης πολιτικῆς; Ἐξεταζόμενον τὸ θέμα ἀπὸ πολιτικῆς ἀπόψεως, αὐτὴ ἦτο ἀναπόφευκτος, διότι αἱ πιέσεις διὰ μεταβολὴν τῆς πολιτικῆς ἦσαν τρομεραὶ καὶ δὲν προήρχοντο μόνον ἀπὸ τὴν ἀντιπολίτευσιν, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τοὺς ἐπιχειρηματίας, τραπεζίτας, οἰκονομολόγους, δημοσιογράφους, διεθνεῖς ὀργανισμοὺς κλπ. Ἦτο, ὁμως, ἀναγκαῖον νὰ φθάσῃ ἔως τὸν γενικὸν ἔλεγχον τῶν τιμῶν καὶ τῶν μισθῶν;

Ἀμφιβολαὶ καὶ ἀναθεωρημένα σκέψεις περὶ τῆς νέας πολιτικῆς ἔχουν

ἀρχίσει νά πολλαπλασιάζονται, ὀφειλόμεναι ἐν μέρει εἰς τὸ γεγονός ὅτι ἡ μεταβολή τῆς πολιτικῆς ἦτο τόσο ριζική. Μία πραγματικὴ μορφή, ἣτις δύναται ν' ἀποδοθῆ εἰς τὴν νέαν εἰσοδηματικὴν πολιτικὴν, εἶναι ὅτι ὁ πληθωρισμὸς τιμῶν εἶχεν ἀρχίσει νά ἐκφυλίζεται. Ἡ ἀνοδος τοῦ Δείκτου Τιμῶν Καταναλωτοῦ κατῆλθεν ἀπὸ 5,7% κατὰ τὸ τέταρτον τρίμηνον εἰς 4,4% κατὰ τὸ τρίτον τρίμηνον τοῦ 1971 (αἱ συγκρίσεις γίνονται ἐν σχέσει πρὸς τὸ ἀντίστοιχον τρίμηνον τοῦ προηγούμενου ἔτους). Ὑφίστανται δὲ ἐνδείξεις ὅτι ὁ δείκτης πληθωρισμοῦ (δηλ. ἡ ἀνοδος τοῦ δείκτου τιμῶν καταναλωτοῦ) θὰ κατέλθῃ ἐτι περισσότερον, διαμορφούμενος εἰς τὸ ἐπίπεδον τῶν 3,5% - 4%, κατὰ τὸ 1972. Ὁ στόχος τῆς νέας πολιτικῆς εἶναι 2,5% - 3% διὰ τὸ 1972. Ἀξίζει ἄραγε τὸν κόπον ἢ λῆψις τόσοσ δραστικῶν μέσων ἐλέγχου διὰ μείωσιν τοῦ δείκτου πληθωρισμοῦ κατὰ μίαν ποσοστιαίαν μονάδα; Οἱ Fellner καὶ Tobin, οἰκονομολόγοι μὲ μᾶλλον διαφορετικὰς ἀντιλήψεις, ἔχουν ὑποστηρίξει αὐτὴν τὴν ἄποψιν (3).

Ἄλλ' ἄς μοῦ ἐπιτραπῆ νά στρέψω τὴν ἀνάλυσίν μου εἰς τὰς πλέον βασικὰς ἀλληλοσυγκρουόμενας ἀπόψεις ἐπὶ τῆς πολιτικῆς εἰσοδημάτων. Αὗται προέρχονται ἐκ δύο ομάδων οἰκονομολόγων οἱ ὅποιοι συνήθως δὲν συμφωνοῦν ἀπὸ τοὺς ὑποστηρίζοντας ὅτι ὁ πληθωρισμὸς καταπολεμεῖται διὰ νομισματικῶν μέτρων (monetarists), οἱ ὅποιοι ἀρνοῦνται τὴν ὑπαρξίν τοῦ εἰς τὰς πιέσεις δι' αὐξήσιν τῶν μισθῶν ὀφειλομένου πληθωρισμοῦ καὶ ἀπὸ μίαν ομάδα τὴν ὁποίαν δύναμαι νά καλέσω «σύγχρονοι ὀπαδοὶ τοῦ κατευθυνόμενου πληθωρισμοῦ» (new inflationists), οἱ ὅποιοι ὑποστηρίζουν ὅτι εἰς «σταθερός, ἐπακριβῶς προβλεπόμενος πληθωρισμὸς» εἶναι μία ἀπολύτως σταθερά, μὴ ἐπιταχυνόμενη κατάσταση, περὶ τῆς ὁποίας δὲν εἶναι ἀνάγκη νά στενοχωροῦμεθα, τοῦλάχιστον ἐὰν ὁ σταθερὸς πληθωρισμὸς προχωρῇ μὲ μετρίαν ταχύτητα, λ.χ. 5% ἢ ἀκόμη καὶ 10% ἐτησίως.

«Ὁ ἐπακριβῶς προβλεπόμενος πληθωρισμὸς»

Κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς τελευταίας μεγάλης συζητήσεως ἐπὶ τοῦ πληθωρισμοῦ τῆς περιόδου 1950 - 60, ὁ μακαρίτης Summer H. Slichter ὑπεστήριξε τὴν ἄποψιν, ὅτι εἴμεθα ὑποχρεωμένοι νά παραιτηθῶμεν ἀπὸ τὸν συνεχιζόμενον ἔρποντα πληθωρισμὸν ὕψους 3% ἐτησίως. Κατηγόρησε δὲ τὰ ἐργατικά συνδικάτα, ὅτι οὗτος ὀφείλεται εἰς τὴν ὑπ' αὐτῶν ἀσκουμένην πίεσιν δι' αὐξήσιν τῶν μισθῶν. Εἰς τὴν «ἐργατοκρατουμένην κοινωνίαν μας», ὡς τὴν ἀπεκάλεσε, θὰ ἔδει ν' ἀνεχθῶμεν ἐν ἀνυπόφορον ποσὸν ἀνεργίας διὰ νά ὑποβιβάσωμεν τὸν δείκτην πληθωρισμοῦ ἐγγὺς τοῦ μηδενός. Ἦτο, ὅμως, πεπεισμένος ὅτι τὸ Ὁμοσπονδιακὸν Τραπεζικὸν σύστημα θὰ ἠδύνατο νά παρεμποδίσῃ τὸν πληθωρισμὸν ἀπὸ τοῦ νά καταστῇ οὗτος ἐπιταχυνόμενος. Συνέστησε τὴν ἔκδοσιν κυβερνητικῶν ὁμολογιῶν ἐξησφαλισμένης ἀγοραστικῆς δυνάμεως καὶ τὴν χρησιμοποίησιν ρητρῶν ἀναπροσαρμογῆς εἰς τὰς ἐργατικὰς καὶ λοιπὰς συμβάσεις πρὸς ἐλαχιστοποίησιν

3. Ὁρα William E. Fellner : «Aiming for a sustainable second best during the recovery from the 1970 recession», American Enterprise Institute, Washington, D.C. 1971.

των ἐκ τοῦ σταθεροῦ πληθωρισμοῦ προκυπτουσῶν κοινωνικῶν συνεπειῶν.

Ὁ Slichter ἐπεκρίθη, ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἀπόψεως, ὅτι τὰ ἐργατικά συνδικάτα δὲν θὰ ἦσαν ἱκανοποιημένα μὲ μίαν αὐξήσιν 6%, λ.χ., τῶν χρηματικῶν μισθῶν, ἐὰν ἐβλεπον ὅτι τὸ ἥμισυ τῆς αὐξήσεως θὰ ἐξηνεμιζετο λόγῳ πληθωρισμοῦ. Ταῦτα θὰ ἐζήτουν αὐξήσιν, λ.χ. 9% καὶ αἱ νομισματικαὶ ἀρχαὶ θὰ εὐρίσκοντο καὶ πάλιν πρὸ τοῦ διλήματος ἢ νὰ ἐπιτρέψουν τὴν «δημιουργίαν» πληθωρισμοῦ ἢ «νὰ δημιουργήσουν» ἀνεργίαν. Δοθείσης τῆς πίεσεως δι' αὐξήσιν τῶν μισθῶν καὶ τοῦ γεγονότος ὅτι τὰ καλούμενα «σταθερὰ» εἰσοδήματα καθίστανται ἐλαστικά πρὸς τὰ ἄνω εἰς ἕνα παρατεινόμενον πληθωρισμόν, ἐπιστεύετο ὅτι τὸ δίλημμα ἦτο ἀναπόφευκτον ἐν ἄλλοις λόγοις, ἐπιστεύετο ὅτι εἰς «σταθεροῦς» πληθωρισμὸς θὰ ἐπεταχύνετο ἀναποφεύκτως, θάττον ἢ βράδιον. Δὲν δύνασθε νὰ ἐξαπατᾶτε ὅλον τὸν λαὸν συνεχῶς (4).

Ἡ θεωρία τοῦ Slichter περὶ τοῦ συνεχοῦς ἀλλ' ἀβλαβοῦς πληθωρισμοῦ ἔχει τελευταίως ἐπανέλθει εἰς τὴν ἐπιφάνειαν, θεμελιωθεῖσα διὰ μιᾶς συγχρόνου οἰκονομετρικῆς ἀναλύσεως καὶ συμπληρωθεῖσα διὰ τῶν καμπυλῶν Phillips, τῆς ἀναλύσεως τῶν προσδοκιῶν καὶ τῶν ὑπολογισμῶν τοῦ κόστους/ἄφελειῶν κλπ. (5).

Ἐνῶ ὁ Slichter ὀμίλει περὶ ἑνὸς πληθωρισμοῦ ὕψους 3% ἑτησίως, οἱ σύγχρονοι ὁπαδοὶ τοῦ κατευθυνομένου πληθωρισμοῦ ὀμιλοῦν περὶ πληθωρισμοῦ 5% ἑτησίως, χωρὶς νὰ θέτουν ἀνώτατον ὄριον. Οὗτοι δὲν ἀποδέχονται ρητῶς τὴν θεωρίαν περὶ τοῦ ὀφειλομένου εἰς πίεσιν δι' ἄνοδον τῶν μισθῶν πληθωρισμοῦ καὶ κατὰ τὴν γνώμην μου δὲν δύναται ν' ἀποδεχθῶν ταύτην χωρὶς νὰ καταστρέψουν τὸ οἰκοδόμημά των· οὗτοι δὲν ἔχουν, ὅμως, ξεκαθαρίσει τὴν θέσιν των, ἐκτὸς ἴσως ἀπὸ τὸν Tobin, ὅστις παραδέχεται ὅτι ἡ ἀποψὶς τοῦ ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς ὑποθέσεως, ὅτι δύνασθε νὰ ἐξαπατᾶτε τὸν λαὸν συνεχῶς (6).

4. Ὅρα τὴν μελέτην μου: *Inflation, its Causes and Cures*, ἑκδόσις ἐπηυξημένη, 1966, σελ. 95, American Enterprise Institute, Washington, 1966.

5. Ὁ κύριος σύγχρονος ὁπαδὸς τοῦ κατευθυνομένου πληθωρισμοῦ εἶναι ὁ Robert J. Gordon. Ὅρα τὴν μελέτην του «Steady Anticipated Inflation: Mirage or oasis» εἰς τὰ *Books Papers on Economic Analysis 2-1971*, τὰς προγενεστέρας μελέτας τὰς ἀναφερομένας εἰς αὐτὰ καὶ τὴν ἔκθεσιν τοῦ Gordon ἐνώπιον τῆς Joint Economic Committee, Hearings, July 21, 1971. Ὁ James Tobin ἐνέκρινε τὴν ἄποψιν τοῦ Gordon περὶ τῆς «δυνατῆς μαρτυρίας». Ὅρα *Hearings*, Joint Economic Committee, September 9, 1971, σελ. 377 ἐξέφρασε παρομοίᾳ ἀπόψεις. Εἰς τὸ ἄρθρον τῶν James Tobin καὶ Leonard Ross «Living with Inflation» εἰς τὴν *New York Review of Books*, May 6, 1971. Ἡ θεωρία τοῦ Gordon ἔτυχε κριτικῆς ὑπὸ τοῦ William E. Fellner εἰς τὸ ἄρθρον του «Phillips - Type Approach or Acceleration?» καὶ ὑπὸ τοῦ Arthur M. Okun εἰς τὸ ἄρθρον του «The Mirage of Steady Inflation» εἰς τὰ *prominethenta Bookings Papers*.

6. Ἐνῶ ἄνωτ., *New York Review of Books*, σελ. 24. Ὁ Tobin ἐξάγει τὴν θέσιν του κατ' ἀντίστροφον τρόπον. Οἱ ἀντίθετοι τῶν ὁπαδῶν τοῦ κατευθυνομένου πληθωρισμοῦ λ.χ. οἱ ὑποστηρίζοντες τὴν ἄποψιν τοῦ ἐπιταχυνομένου πληθωρισμοῦ, «βασίζουσι τὴν θέσιν των εἰς τινα εὐλογηφάνη, ἀλλὰ ἀνεπαλήθευτον ὑπόθεσιν ὅτι δὲν δύνασθε νὰ ἐξαπατᾶτε ὅλον τὸν λαὸν συνεχῶς». Ὁ Tobin δὲν ἀποκλείει τὴν πιθανότητα ὅτι «ἡ ψευδαίσθησις περὶ τοῦ χρήμα εἶναι ἐν παροδικῶν φαινόμενον», ἀλλ' ἔχει τὴν γνώμην ὅτι «ἡ περίοδος προσαρμογῆς μετρεῖται εἰς δεκαετίας», ἐν ἄλλοις λόγοις, ὅτι δύνασθε νὰ ἐξαπατᾶτε ὅλον τὸν λαὸν συνεχῶς!! Τοῦτο κατὰ τὴν γνώμην μου ὑποτιμᾷ τὴν εὐφυῖαν τοῦ μέσου ἀνθρώπου. Εἶναι βεβαίως ἀληθές ὅτι ἡ ταχύτης

Ἐπανερχομαι εἰς τὸ πρόβλημα τοῦ εἰς τὴν πίεσιν δι' αὔξησιν τῶν μισθῶν ὀφειλομένου πληθωρισμοῦ.

Ἡ νέα παραλλαγή τῆς θεωρίας κάμνει τὴν σημαντικῆς σπουδαιότητος διάκρισιν μεταξύ προβλεπομένου καὶ ἀπροβλέπτου πληθωρισμοῦ. Μόνον εἰς «ἐπακριβῶς προβλεπόμενος» πληθωρισμός (Gordon) ἀπαιτεῖται νὰ εἶναι ἀβλαβῆς καὶ ἀναγνωρίζεται πλήρως, ὅτι ἡ τελεία ἢ ἐπαρκῆς πρόβλεψις ἀπαιτεῖ ὅπως ὅλα τὰ ἐπιτόκια ἀντικατοπτρίζουν τὸν πληθωρισμὸν (ὅστις μὲ τὴν σειράν του συνεπάγεται νομικὰς μεταρρυθμίσεις π.χ. τὴν παραχώρησιν τῆς δυνατότητος εἰς τὰς τραπέζας νὰ πληρώνουν τόκον διὰ τὰς καταθέσεις ὄψεως καὶ τὴν εἰσαγωγὴν εὐκάμπτων τιμῶν συναλλάγματος πρὸς ἀποφυγὴν δυσχερειῶν εἰς τὸ ἰσοζύγιον πληρωμῶν)(7), ἐπὶ πλέον δὲ ὅπως τὰ ἡμερομίσθια, οἱ μισθοί, αἱ συντάξεις καὶ αἱ μεταβιβαστικά πληρωμαὶ κλπ. ἐκφραστοῦν διὰ δεικτῶν, αἱ μέσης καὶ μακρῶς λήψεως ὁμολογίαί, τὰ χρεώγραφα, τὰ ἀσφαλιστήρια συμβόλαια, αἱ ὑποθήκαι κλπ. νὰ εἶναι ἐξησφαλισμένης ἀγοραστικῆς δυνάμεως.

Τοῦτο εἶναι δύσκολον νὰ πραγματοποιηθῆ εἰς τὴν πράξιν. Οἱ ὁπαδοὶ τοῦ κατευθυνομένου πληθωρισμοῦ ὁμιλοῦν ὡς ἐάν νὰ εἴχομεν ἤδη ἐπιτύχει τὴν προσαρμογὴν εἰς ἓνα σταθερὸν δείκτην πληθωρισμοῦ ὕψους 5%. Ὁ Gordon ὑποστηρίζει «ὅτι ὑποβιβάζοντες τὸν δείκτην πληθωρισμοῦ κατωθεν τοῦ ὑπὸ τοῦ λαοῦ προσδοκωμένου ἐπιπέδου, θὰ προκαλέσωμεν μίαν ἄνισον ἀνακατανομὴν τοῦ εἰσοδήματος ἀπὸ τοὺς δανειζομένους εἰς τοὺς ἀποταμιευτάς, ἐνῶ ἀναβιβάτοντες τὸν δείκτην ὑπεράνω τοῦ προσδοκωμένου ἐπιπέδου, ἢ ἀνακατανομὴ θά λάβη τὴν ἀντίθετον κατεύθυνσιν» (Hearings, σελ. 140). Τὸ συμπέρασμα εἶναι ὅτι, ἐφ' ὅσον ἔχομεν ἤδη ἐπιτύχει τὴν προσαρμογὴν εἰς ἓνα σταθερὸν δείκτην πληθωρισμοῦ, θὰ πρέπει νὰ προχωρήσωμεν εἰς τὴν καθόλου ἐφαρμογὴν τῆς οἰκονομίας.

Μολονότι εἶναι ἀληθές ὅτι ὁ λαὸς ἀναμένει γενικῶς περαιτέρω αὔξησιν τοῦ πληθωρισμοῦ καὶ ὅτι ἔχει λάβει χώραν ποιά τις προσαρμογὴ εἰς τὸν πληθωρισμὸν — ὑψηλότερα ἐπιτόκια, ρῆτραι ἀναπροσαρμογῆς ἔχουν εἰσαχθῆ εἰς ὀρισμένας ἐργατικὰς συμβάσεις, πλέον δυναμικαὶ πιέσεις ἐκ τῶν ἐργατικῶν συνδικάτων δι' ὑψηλότερους μισθοὺς — καὶ ὅτι μειοῦντες συνεπῶς τὸν δείκτην πληθωρισμοῦ δυνατόν νὰ προκληθοῦν δυσχέρειαι πτωχεύσεως, ἀνεργία, εἶναι, κατὰ τὴν γνώμην μου, λανθασμένον νὰ δώσωμεν τὴν ἐντύπωσιν ὅτι ἔχομεν ἤδη διανύσει τὸ ἡμισυ ἢ περισσότερον τῆς ὁδοῦ πρὸς πλήρη ἀναπροσαρμογὴν. Ὅταν ὑφίστανται ἐν ἰσχύει παλαιαὶ ἐργατικαὶ συμβάσεις ἑκατοντάδων δισεκατομμυρίων,

μαθήσεως καὶ ἀντιδράσεως ποικίλλει ἀπὸ ἀτόμου εἰς ἄτομον καὶ ἀπὸ ὁμάδος εἰς ὁμάδα. Ἡ διασπορά τῆς προσαρμογῆς ἀναγκάζει τὴν θεωρίαν «τοῦ ἐπακριβῶς προβλεπομένου πληθωρισμοῦ» νὰ παραπαίη. Ὁ ἀνακριβῶς καὶ μὴ ἐνιαίως προβλεπόμενος πληθωρισμός δ' ἐν εἶναι ἐπιβλαβῆς.

7. Αἱ μεταρρυθμίσεις αὗται δέον νὰ εἶναι, ἐν γενικαῖς γραμμαῖς, ἀρκούντως μετριοπαθεῖς. Αὗται εἶχον ζητηθῆ ἐπὶ μακρὸν χρονικὸν διάστημα ὑπὸ τῆς νομισματικῆς σχολῆς καὶ εἶναι ἐνδιαφέρον νὰ παρατηρηθῆ ὅτι ἐπ' αὐτοῦ τοῦ σημείου, ὡς καὶ ἐπὶ τῆς ἀπορρίψεως τῆς πολιτικῆς εἰσοδημάτων καὶ τοῦ ὀφειλομένου εἰς πίεσιν δι' αὔξησιν τῶν μισθῶν πληθωρισμοῦ οἱ σύγχρονοι ὁπαδοὶ τοῦ κατευθυνομένου πληθωρισμοῦ καὶ οἱ ὑποστηρικταὶ τῶν νομισματικῶν μέτρων πρὸς καταπολέμησιν τούτου εὐρίσκονται ἐν πλήρει συμφωνίᾳ.

όμολογία, υποθήκαι, ασφαλιστήρια ζωής κλπ. και αναμένεται πληθωρισμός διάφορου έντάσεως από διάφορα άτομα και ομάδας, με ρήτρας αναπροσαρμογής εις όλίγας έργατικές συμβάσεις, με άσυμφωνίαν όσον άφορᾷ τὰς διαφόρους μεταρρυθμίσεις, ως είναι ή κατάργησις τῶν νομικῶν περιορισμῶν επί τῶν πληρωμῶν τόκων, ή εισαγωγή εύκάμπτων συναλλάγματος κλπ., όσονδήποτε επιθυμηταί και εάν είναι — με όλας αὐτάς τὰς προσαρμογὰς αναμενομένας νά έλθουν ή νά μη έλθουν — είναι δύσκολον νά πιστεῦσωμεν ότι θά ήτο εύκολώτερον νά προσαρμοσθῶμεν εις ένα δείκτην τῆς τάξεως τοῦ 5% λ.χ., παρά νά προσαρμωσθῶμεν εις ένα χαμηλότερον δείκτην [δέον νά ένθυμηθε ότι τὸ έρώτημα είναι εάν ὁ δείκτης πληθωρισμοῦ θά πρέπει νά μειωθῆ, με τὴν έλπίδα νά μηδενισθῆ τελικῶς, και ὅχι εάν θά πρέπει νά επιδιωχθῆ εις άντισταθμιστικὸς ἀντιπληθωρισμὸς (ἀρνητικὸς πληθωρισμὸς) (*)].

Ὑποθετίσθω ότι ή οίκονομία έχει κατά τὸ μάλλον ή ήττον προσαρμοσθῆ εις ένα δείκτην πληθωρισμοῦ 5%. Ὑφίστανται ἀναγκαστικοί λόγοι νά συμπεράνωμεν ότι δέν θά παραμείνῃ εις σταθερὸς πληθωρισμὸς, ἀλλ' ένυπάρχουν ίσχυραί δυνάμεις τείνουσαι νά τὸν επιταχύνουν. Ἡ πλέον σημαντική είναι ή ἀκόλουθος: Ἐάν ὁ πληθωρισμὸς ἐγκλείῃ ἐν στοιχείῳ ἐκφράζον τὰς πιέσεις δι' ἄνοδον τῶν μισθῶν (*), τὰ ἐργατικά συνδικάτα δέν θά παραμείνουν ἀνενεργά και δέν θά ἀφήσουν τοὺς καρποὺς τῶν ἀγῶνων τῶν νά ἐξανεμισθοῦν ὑπὸ τοῦ πληθωρισμοῦ. Ταῦτα θά αὐξήσουν τὰς πιέσεις τῶν δι' αὐξήσιν τῶν μισθῶν και αἱ νομισματικά ἀρχαί θά εὔρεθῶν πρό τοῦ διλήμματος ή νά περιορίσουν τὴν ἐπιτάχυνσιν τοῦ πληθωρισμοῦ και νά «δημιουργήσουν» ἀνεργίαν ή νά ἐνδώσουν εις τὰς ἀπαιτήσεις τῶν και νά επιταχύνουν τὸν πληθωρισμόν. Ἐν ἄλλοις λόγοις, μετὰ τὴν διατήρησιν ἐπ' ὀλίγον τοῦ πληθωρισμοῦ εις τὸ ἐπίπεδον τῶν 5%, θά προεκαλοῦντο αἱ αὐταί δυσκολίαι, αἱ ὁποιαί θά παρετηροῦντο, ὅταν ὁ δείκτης πληθωρισμοῦ ήτο εις χαμηλὸν ἐπίπεδον (πιθανῶς ἐγγὺς τοῦ μηδενὸς) εις ἓν προηγούμενον στάδιον τοῦ παιγνίου⁽²⁾. Τοῦτο με ὀδηγεῖ εις τὴν ἐξέτασιν τοῦ πληθωρισμοῦ μισθῶν ή γενικώτερον τοῦ πληθωρισμοῦ κόστους.

8. Ὁ Okun ἔφρασεν ἐπίσης εις τὸ συμπέρασμα ότι «μετὰ πάροδον τριῶν ἐτῶν σχεδόν σταθεροῦ πληθωρισμοῦ, ὕψους 5% περίπου, ή οίκονομία τῶν Η.Π.Α. είναι τώρα ἐν ὄψει ἐνὸς πλήρως προβλεπομένου πληθωρισμοῦ (ἐνθ. ἀνωτ., σελ. 491).

9. Ἐάν εἶχομεν τὴν περίπτωσιν τοῦ καθαροῦ πληθωρισμοῦ «ζητήσεως» ή ότι ὁ Keynes ἀπεκάλεσε πληθωρισμόν «κερδῶν» (εις τὴν περί χρήματος πραγματείαν του) και οὐχί πληθωρισμόν «κόστους», τὸν ὁποῖον ὁ Keynes ἀπεκάλεσε πληθωρισμόν «εἰσοδήματος», θά ήτο συγκριτικῶς εύκολώτερον νά σταματήσωμεν τὴν αὐξήσιν τῶν τιμῶν διά νομισματικῶν μέτρων. Ὁ λόγος κῶς εύκολώτερον νά σταματήσωμεν τὴν αὐξήσιν τῶν τιμῶν νά κέρδη ὑπερβαίνον τοὺς μισθοὺς (και τὰ λοιπά είναι ότι εις τὸν πληθωρισμόν ζητήσεως τὰ κέρδη ὑπερβαίνον τοὺς μισθοὺς, οἱ σταθερά εἰσοδήματος) και είναι εύκολώτερον νά παγώσωμεν τὰ κέρδη παρά τοὺς μισθοὺς, οἱ ὁποιοί είναι ἀκαμπτοί και ὄθονταί πρὸς τὰ ἄνω ὑπὸ τῶν πανισχύρων ἐργατικῶν συνδικατῶν.

10. Ἡ ἀνάλυσις αὕτη συνεπάγεται μίαν μετακίνησιν τῆς καμπύλης Phillips, ἐν ἄλλοις λόγοις, μίαν μεταβολήν τῆς ἀλληλοεξαρτήσεως πληθωρισμοῦ - ἀνεργίας. Οἱ Gordon και Perry ἔχουν προσπαθήσει ν' ἀποδείξουν τὴ βοθηεῖα οἰκονομετρικῶν ἀναλύσεων ότι ή καμπύλη Phillips δ' ἐν έχει μετακινήθῃ κατά τὰ τελευταία ἔτη. (Ὅρα τὰ προμνησθέντα ἀνωτέρω B o o k i n g s P a r e t s). Ἐνταῦθα ἀρκοῦμαι ν' ἀναφέρω ότι εὔρισκω τὰ ἀποτελέσματά τοὺς λίαν ἀμφίβολα (Ὅρα τὴν λεπτομερῆ ἀνάλυσιν τοῦ Fellner, ἐνθ. ἀνωτ.).

Πληθωρισμός μισθών

Ἡ ἄσκησις πίεσεως ἐκ μέρους τῶν ἐργατικῶν συνδικάτων πρὸς αὔξησιν τῶν μισθῶν εἶναι ὀφθαλμοφανῆς καὶ δικαιολογεῖ ἐν πολλοῖς τὰς δυσκολίας καὶ τὰς δυσχερείας ἀσκήσεως πολιτικῆς περιορισμοῦ τοῦ πληθωρισμοῦ. Δὲν θὰ ὑπῆρχεν ἀνάγκη νὰ ὑπαισθῶμεν εἰς τὴν ἐξέτασιν τοῦ θέματος, ἐὰν οἱ ὁπαδοὶ τῶν νομισματικῶν μέτρων δὲν ἤρνουντο τὴν ἐνυπάρχουσαν σχέσιν μεταξύ πληθωρισμοῦ καὶ μονοπωλιακῆς δυνάμεως τῶν ἐργατικῶν συνδικάτων. Οὗτοι ἔχουν δίκαιον, ὅταν ὑποστηρίζουν ὅτι ὁ πληθωρισμὸς εἶναι βασικῶς νομισματικὸν φαινόμενον. Ὅταν ἀσκήται μία χαλαρὰ νομισματικὴ καὶ δημοσιονομικὴ πολιτικὴ, ὅλα τὰ λοιπὰ μέτρα πρὸς ἀναχαίτισιν τοῦ πληθωρισμοῦ, ὡς εἶναι οἰονδῆποτε εἶδος πολιτικῆς εἰσοδημάτων ἢ ἀντιμονοπωλιακῆς πολιτικῆς, θὰ λαμβάνονται ματαίως. Ἐχουν ἐπίσης δίκαιον ὅταν λέγουν ὅτι ὁ παρατεινόμενος πληθωρισμὸς ἰσχυροποιεῖ τὰ ἐργατικὰ συνδικάτα καὶ ἐπιτείνει τὰς ἀπαιτήσεις δι' ἄνοδον τῶν μισθῶν. Ἐχω τὴν γνώμην, ὅμως, ὅτι ὁ πληθωρισμὸς δὲν εἶναι ὁ μοναδικὸς παράγων. Μολονότι αἱ ἀπαιτήσεις τῶν ἐργατικῶν συνδικάτων θὰ γίνουσι πλέον μετριοπαθεῖς ἐὰν αἱ τιμαὶ πάσῃν ὧν ἀνέρχονται, τοῦτο δέον νὰ συνοδεύεται ὑπὸ λήψεως μέτρων ἀναχαίσεως τοῦ πληθωρισμοῦ ὑπὸ τῶν νομισματικῶν ἀρχῶν χωρὶς νὰ δημιουργηθῇ εὐρεία ἀνεργία. Ὑφίστανται βαθεῖαι θεσμολογικαί, ἱστορικαί, πολιτικαί καὶ ψυχολογικαὶ μεταβολαὶ αἱ ὁποῖαι ἐξηγοῦν τὴν αὔξουσαν ἐπιθετικότητα.

Ἐντυπωσιάσθη ὑπὸ τῆς ἀναλύσεως δύο Βρετανῶν οἰκονομολόγων, τῶν Frank Paish καὶ James Meade (11). Κατὰ τὸ παρελθόν ὁ Paish ἦτο πολὺ σκεπτικὸς σχετικῶς μὲ τὴν ἀσκήσιν πίεσεως δι' αὔξησιν τῶν μισθῶν καὶ τὴν πολιτικὴν εἰσοδημάτων. Ἀλλὰ εἰς τὴν δευτέραν ἔκδοσιν τοῦ φυλλαδίου του, *Rise and Fall of Incomes Policy* (1971), προσέθεσεν ἐν ὑστερόγραφον ὑπὸ τὸν τίτλον «Cost Push at Last» (12). Συμφώνως πρὸς τὴν στατιστικὴν του ἀνάλυσιν, ἡ κατάστασις εἰς τὸ ἐργατικὸν κίνημα καὶ ἡ ἀλληλεξάρτησις μεταξύ ἀνεργίας καὶ πληθωρισμοῦ ἔχουν ριζικῶς μεταβληθῆ ἐν σχέσει πρὸς τὸ 1969. Ἡ καμπύλη καὶ πληθωρισμοῦ ἔχουν ἀποτόμως μετακινηθῆ πρὸς τὰ ἄνω (εἰς τὸ φυλλάδιόν του δὲν περιλαμβάνεται ἡ φράσις αὕτη, ἀλλ' οὔτε καὶ εἰς τοῦ Meade). Ὁ Meade εἰς τὴν ἀξιοπαρατήρητον διάλεξίν του ἀπεδέχθη τὸ συμπέρασμα τοῦ Paish καὶ διηύρυνε τὴν ἀνάλυσιν τούτου περὶ τῶν αἰτιῶν τῆς «δραματικῆς μεταβολῆς». Διατί ἔχει καταστή τόσον ἰσχυρὰ τελευταίως ἡ πίεσις δι' αὔξησιν τῶν μισθῶν; Διατί τὰ ἐργατικὰ συνδικάτα κάμνουν χρῆσιν τῆς ἰσχυρᾶς τῶν μονοπωλιακῆς δυνάμεως; Τὰ ἐργατικὰ συνδικάτα ὑφίστανται πρὸ πολλοῦ καὶ δὲν ὑπάρχει ὀφθαλμοφανῆς αἰτία δικαιολογοῦσα ὅτι ἡ μονοπωλιακὴ τῶν δυνάμεις ἔχει αὐξηθῆ τελευταίως.

Ὁ Meade προσπαθεῖ εἰλικρινῶς νὰ βάλῃ τὰ πράγματα εἰς τὴν θέσιν των καὶ

11. Ὅρα F. M. Paish «Rise and Fall of Incomes Policy» δευτέρα ἔκδοσις 1971 καὶ J. E. Meade «Wages and Prices in a Mixed Economy», δευτέρα διάλεξις πρὸς τιμὴν τοῦ Wincott, δημοσιευθεῖσα ὑπὸ τοῦ Institute of Economic Affairs, London.

12. Εἰς ἕτερος διακεκριμένος οἰκονομολόγος, ὅστις ἔχει τελευταίως ἀναθεωρήσει τὰς ἀπόψεις του εἶναι ὁ λόρδος Robbins.

υποστηρίζει ο Meade. Και ο Paish προσθέτει: «Εάν ηδύνατο νά δειχθῆ ὅτι τὰ ἐργατικά συνδικάτα εἶχον εἰς τὴν πρᾶξιν τὴν δύναμιν καὶ τὴν ἐπιθυμίαν νά χρησιμοποιοῦσιν τὴν μονοπωλιακὴν τῶν δυνάμιν διὰ νά κρατήσουν τὰ ὑπόλοιπα μέλη τῆς κοινωνίας ἐν αἰχμαλωσίᾳ δὲν θὰ ὑφίστατο πλέον ἐπιχείρημα περὶ τοῦ ἀνεπιθυμήτου μῆς πολιτικῆς μισθῶν». Μία ἀπεργία λιμενεργατῶν ἢ σιδηροδρομικῶν, ἢ ὅποια παραλῦει ὀλόκληρον τὴν οἰκονομίαν, ἢ μία ἀπεργία τῶν ἀνθρακωρύχων, ἢ ὅποια δημιουργεῖ κίνδυνον δημιουργίας ἐλλειμμάτων ἐνεργείας ἢ μία ἀπεργία τῶν ἐργαζομένων εἰς τὸ μετρό, ἢ ὅποια δύναται νά παραλύσῃ μίαν ὀλόκληρον πόλιν, δύνανται βεβαίως νά περιγραφοῦν ὡς κρατοῦσαι ὀλόκληρον τὴν ὑπόλοιπον κοινωνίαν ἐν αἰχμαλωσίᾳ.

Τί σχέσιν ἔχουν, ὅμως, αὐτὰ μὲ τὸν πληθωρισμόν;

Ἐν συντομίᾳ δυνάμεθα νά εἰπῶμεν τ' ἀκόλουθα: Πέραν τῆς μειώσεως τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος τῆς προκαλουμένης ὑπὸ τῶν ἀπεργῶν, ἢ παροχῆ κατόπιν διαπραγματεύσεων ὑψηλοτέρων μισθῶν εἰς ὀρισμένας ομάδας ἐργατῶν δὲν συνεπάγεται μόνον ἀνορθολογικὴν κατανομὴν τῆς ἐργασίας καὶ ἐπαύξῃσιν τῆς ἀνισότητος, ἀλλὰ πλέον σημαντικόν, ἀπὸ τὴν σκοπιὰν τοῦ πληθωρισμοῦ, εἶναι τὸ γεγονός ὅτι ἐνεργεῖ ὡς κίνητρον διὰ τὰ λοιπὰ ἐργατικά συνδικάτα ν' ἀσκήσουν πίεσιν δι' αὔξῃσιν τῶν μισθῶν, τείνει δὲ νά δημιουργήσῃ, ἂν καὶ κάπως βραδέως καὶ ἀτελῶς εἰς τὴν μὴ συνδικαλισμένην ἐργασίαν, ἀνύψωσιν ὀλοκλήρου τοῦ ἐπιπέδου μισθῶν.

Οὐδεμία μονοπωλιακὴ ἢ ὀλιγοπωλιακὴ ἐπιχειρήσις ἔχει ἀποκτήσει τὴν δύναμιν τὴν ὅποιαν ἔχουν ἀποκτήσει πολλὰ ἐργατικά συνδικάτα. Ἀκόμη δὲ καὶ εἰς τὰς περιπτώσεις εἰς τὰς ὁποίας ὑφίστανται «φυσικά» μονοπώλια ὡς π.χ. εἰς τὰς μεταφοράς, τὰς ἐπικοινωνίας, τὴν ἠλεκτρικὴν ἐνέργειαν, αἱ ἐπιχειρήσεις ὑφίστανται ἔλεγχον, πολλάκις δὲ ὑπερέλεγχον. Εἶναι ἀληθές, βεβαίως, ὅτι συχνάκις οἱ ἔλεγχοι προστατεύουν ὀρισμένους βιομηχανικοὺς κλάδους, παρεμποδίζοντες τὸν ἀνταγωνισμόν ἀντὶ νά τὸν ἐνδυναμώσῃ. Ἡ κατάλληλος μέθοδος χειρισμοῦ τῶν μονοπωλιακῶν ἐπιχειρήσεων εἶναι ἡ λήψις μέτρων ἐναντίον τῶν Trusts, ἢ κατάργησις τῶν μέτρων τῶν περιοριζόντων τὸν ἀνταγωνισμόν καὶ ὑπεράνω ὄλων ἢ ἀπελευθέρωσις τῶν εἰσαγωγῶν. Ὁ γενικὸς ἔλεγχος τῶν τιμῶν εἶναι μία καθ' ὀλοκλήριαν ἀκατάλληλος καὶ ἀνεπαρκὴς μέθοδος περιορισμοῦ τῶν μονοπωλίων καὶ λόγῳ τούτου ἢ τοιαύτη μέθοδος δὲν δύναται νά χρησιμοποιηθῆ διὰ τὴν ἀνακατανομὴν τοῦ εἰσοδήματος μεταξὺ τῶν πτωχῶν καὶ τῶν πλουσίων ἢ μεταξὺ τοῦ «ἐργατικοῦ εἰσοδήματος» καὶ τοῦ ἕξ «ἐπιχειρηματικῆς δραστηριότητος» τοιοῦτου. Ὁ μόνος δικαιολογητικὸς λόγος διὰ τὴν ἀσκήσιν ἐλέγχου τῶν τιμῶν εἶναι ἡ πολιτικὴ σκοπιμότητος, ἤτοι ὁ περιορισμὸς τῆς δυνάμεως τῶν ἐργατικῶν συνδικάτων δὲν εἶναι ἐφικτὸς ἄνευ παρομοίων ἐλέγχων τῆς ἐπιχειρηματικῆς δραστηριότητος.

Πολιτικὴ εἰσοδημάτων «δύο»

Τίνι τρόπῳ, ὅμως, εἶναι δυνατὸς ὁ περιορισμὸς τῆς μονοπωλιακῆς δυνάμεως τῶν ἐργατικῶν συνδικάτων; Τοῦτο, βεβαίως, εἶναι ἐν δύσκολον, ἀλλὰ ἰδιαζούσης

ὁ πληθωρισμὸς δὲν δύναται καὶ δὲν θὰ ἀφεθῆ νὰ ἐπικρατῆ ἐπ' ἀόριστον, θὰ πρέπει ν' ἀναμένωμεν ἐμφάνισιν ἀνεργείας· ἐν ἄλλοις λόγοις, θὰ ἴδωμεν μίαν ἐντατικοποίησιν τοῦ γνωστοῦ κύκλου ἀνόδου καὶ κάμψεως περὶξ μᾶς αὐξούσης μᾶλλον παρά ὀριζοντίας τάσεως τῶν τιμῶν.

Περίληψις

Τὸ πρόβλημα τὸ ὁποῖον καλεῖται νὰ ἐπιλύσῃ ἡ πολιτικὴ εἰσοδημάτων εἶναι ἐν πραγματικόν καὶ πιεστικόν τοιοῦτον, ἦτοι ἡ ἐπίτευξις πλήρους ἢ σχεδὸν πλήρους ἀπασχολήσεως συνοδευομένης ὑπὸ λογικῶς σταθεροῦ ἐπιπέδου τιμῶν. Ὁ πληθωρισμὸς εἶναι νομισματικόν φαινόμενον καὶ ἡ ἐπιβολὴ νομισματικῶν καὶ δημοσιονομικῶν περιορισμῶν εἶναι ἀναπόφευκτος. Εἰς τὴν ἐποχὴν μας, ὅμως, αἱ ἐν λόγῳ πολιτικαὶ δύναται νὰ ἐπιλύσουν τὸ πρόβλημα τοῦ πληθωρισμοῦ μόνον μετὰ τὴν ἀνοχὴν μεγαλυτέρας ἀνεργίας ἀπὸ ἐκείνην, τὴν ὁποίαν δύναται ν' ἀνεχθῆ, ἡ σύγχρονος κοινωνία. Ἐκεῖνον τὸ ὁποῖον ἀπαιτεῖται νὰ γίνῃ εἰς τὴν πράξιν εἶναι ὁ περιορισμὸς τῆς μονοπωλιακῆς δυνάμεως τῶν ἐργατικῶν συνδικάτων. Ἀντιθέτως, τὸ πρόβλημα τῶν μονοπωλιακῶν καὶ ὀλιγοπωλιακῶν ἐπιχειρήσεων εἶναι ἥσσονος σημασίας καὶ δύναται νὰ ἐπιλυθῆ εὐκολώτερον.

Ἡ πολιτικὴ εἰσοδημάτων ὑπὸ τὴν συνήθη ἐννοίαν τῶν γενικευμένων κατευθυντηρίων στόχων ἀναφορικῶς πρὸς τοὺς μισθοὺς, τὴν ὁποίαν καλῶ *πολιτικὴν εἰσοδημάτων* «ἐνα» θέτει ἓνα λογικόν στόχον, ἦτοι τὸ μέσον ἐπίπεδον μισθῶν δὲν θὰ πρέπει ν' αὐξάνεται ταχύτερον ἀπὸ τὴν μέσῃ ἀποδοτικότητα τῆς ἐργασίας. Τὸ μέσον ἐπίπεδον μισθῶν, ὅμως, δὲν εἶναι μία μεταβλητὴ πρὸς ἄσκησιν πολιτικῆς. Ἡ πολιτικὴ εἰσοδημάτων εἶναι μία ἀκατάλληλος καὶ ὑπερβαλλόντως ἀνεπαρκῆς μέθοδος χειρισμοῦ τοῦ προβλήματος ἀνεργίας - πληθωρισμοῦ, ἐπειδὴ παγιοποιεῖ (παγώνει) καὶ διαστρέφει τὸ ἐπίπεδον τῶν σχετικῶν μισθῶν. Ἐχει καταστῆ καὶ πάλιν τελευταίως τοῦ συρμοῦ εἰς ὄρισμένους κύκλους νὰ ὑποδεικνύουν ὡς ἐναλλακτικὴν λύσιν «τὸν πλήρως προβλεπόμενον σταθερὸν πληθωρισμόν». Ἡ πρότασις αὕτη ἀνελύθη καὶ εὐρέθη καθ' ὀλοκληρίαν ἀπαράδεκτος. Ὅτι ἀπαιτεῖται εἶναι μία ποικιλία ἐιδικῶν μέτρων προοριζομένων νὰ περιορίσουν τὴν μονοπωλιακὴν δύναμιν, ἰδίᾳ δὲ εἰς τὴν ἀγορὰν ἐργασίας, καὶ ν' αὐξήσουν τὴν κινητικότητα τῆς ἐργασίας. Τὴν ἐν λόγῳ πολιτικὴν ἀπεκάλεσα *πολιτικὴν εἰσοδημάτων* «δύο». Ἡ τεχνικῶς εὐκολωτέρα μέθοδος, ἡ ὁποία θὰ ἔδιδε ὑποφερτὴν λύσιν εἰς τὸ ἐξεταζόμενον πρόβλημα, θὰ ἦτο ἡ κατάργησις τῶν προνομίων καὶ τῶν παραχωρήσεων, τὰς ὁποίας ἔχει παράσχει ἡ κυβέρνησις εἰς τὰ ἐργατικά συνδικάτα. Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὰς μονοπωλιακὰς καὶ ὀλιγοπωλιακὰς ἐπιχειρήσεις ἢ πλέον ἐπιτυχῆς μέθοδος θὰ ἦτο ἡ κατάργησις τῆς προστασίας δι' ἄρσεως τῶν ἐμποδίων τῶν εἰσαγωγῶν. Ἔτερα μέσα εἶναι ἡ ἄσκησις πολιτικῆς ἐναντίον τῶν Trusts καὶ ἡ χρησιμοποίησις ἐλέγχων εἰς τὰς ἐπιχειρήσεις κοινῆς ὠφελείας, ἰδίᾳ δὲ εἰς τὸν χώρον τῶν μεταφορῶν, εἰς τρόπον ὥστε νὰ ὑποβοηθηθῆ ἡ ἀνάπτυξις τοῦ ἀνταγωνισμοῦ ἀντὶ τῆς παρεμποδίσεως τούτου, ὡς συμβαίνει, κατὰ κανόνα, σήμερον.

Ἐάν δὲν ληφθοῦν τ' ἀναφερθέντα ἀνωτέρω μέτρα, θὰ εἴμεθα ὑποχρεωμένοι νὰ ὑφιστάμεθα ὄλονέν ἐντονότερον πληθωρισμὸν καὶ ἐφ' ὅσον ὁ πληθωρισμὸς δὲν δύναται ν' ἀφεθῆ νὰ ἐπικρατῇ ἐπ' ἀόριστον, θὰ παρατηρῆται κατὰ καιροῦς ἀνεργία. Ἐν ἄλλοις λόγοις, θὰ πρέπει νὰ ἀναμένωμεν τὴν ἐμφάνισιν τοῦ γνωστοῦ κύκλου ἀνόδου καὶ κάμψεως ὑπὸ πλέον ἐντονον μορφήν περίξ μιᾶς αὐξοῦσης μᾶλλον παρά ὀριζοντίας τάσεως τῶν τιμῶν.

ΑΡΧΕΙΟΝ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ
ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
 1921 - 1970

ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ Ε. ΚΑΛΙΤΣΟΥΝΑΚΗ

Η ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΩΤΕΡΑ
 ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑ

50 ΤΟΜΟΙ ΔΕΜΕΝΟΙ ΜΕ ΕΥΡΕΤΗΡΙΑ ΕΤΩΝ, ΟΝΟΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΥΛΗΣ

Τὸ Εύρετήριο Ὑλῆς καθοδηγεῖ ποικιλοτρόπως πρὸς πλήρη γνωσιολογίαν πάσης οικονομικῆς ἐννοίας καὶ προσανατολίζει πρὸς τὴν διεθνή βιβλιογραφίαν.

Ἀπαραίτητον διὰ βοήθημα καὶ τεκμηρίωσιν πάσης οικονομικῆς ἐργασίας.

ΤΙΜΗ : ΔΡΧ. 3.000

Διὰ σπουδαστὰς καὶ ὑπαλλήλους ἔκπτωσις καὶ μὲ δόσεις

ΓΡΑΦΕΙΑ: Πανεπιστημίου 42, Ἀθήναι

ΤΗΛΕΦΩΝΟΝ 616-997